

FIRAT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

Journal of Social Sciences

p-ISBN:1300-9702 e-ISBN: 2149-3243

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETEN EĞİTMENLERİN EĞİTİM PROGRAMI OKURYAZARLIK DÜZEYLERİ

Literacy Levels in the Education Program of Teachers Teaching Turkish as a Foreign Language

Mete Yusuf USTABULUT¹

¹Dr. Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD, Bayburt, meteustabulut@bayburt.edu.tr, orcid.org/0000-0002-8864-645X

Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received:
24.05.2021
Kabul/Accepted:
06.07.2021

DOI:
10.18069/firatsbed.941957

Anahtar Kelimeler

Eğitim programı, hedef,
içerik, okuryazarlık,
yabancı dil olarak Türkçe
öğretimi.

Keywords

Education program, target,
content, literacy, teaching
Turkish as a foreign
language.

ÖZ

Bu araştırmanın amacı yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenlerin eğitim programı okuryazarlık düzeylerini belirlemektir. Araştırmada nicel araştırma modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu yabancı dil olarak Türkçe öğreten 240 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmaya katılanlar 20 yaş üzeri olup eğitim düzeyleri lisans, yüksek lisans ve doktora seviyesindedir. Araştırmada verileri toplamak için Eğitim Programı Okuryazarlığı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen verileri analiz etmek amacıyla betimsel analiz, t-testi, ANOVA, korelasyon analizi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenler kendilerini eğitim programı okuryazarı olarak görmekte, eğitim programının bileşenleri olan hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme boyutunda kendilerini yeterli görmektedirler. Yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenlerin cinsiyetleri, yaşları, eğitim düzeyleri ile eğitim programı okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

ABSTRACT

The aim of this research is to determine the literacy levels of the education program of the instructors who teach Turkish as a foreign language. In the research, relational scanning model, one of the quantitative research models, was used. The sample group of the study consists of 240 teachers who teach Turkish as a foreign language. Participants in the study are over 20 years old and their education level is at the undergraduate, graduate and doctoral levels. Education Program Literacy Scale was used to collect data in the study. Descriptive analysis, t-test, ANOVA, and correlation analysis were used to analyze the data obtained from the research. Teachers participating in the study who teach Turkish as a foreign language see themselves as literate in the curriculum, and consider themselves competent in the dimensions of the objectives, content, learning-teaching process and evaluation, which are the components of the curriculum. There is a significant relationship between the gender, age, education level of teachers teaching Turkish as a foreign language and education program literacy levels.

Atıf/Citation: USTABULUT, M. Y. (2021). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreten Eğitimcilerin Eğitim Programı Okuryazarlık Düzeyleri, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 31, 3(1235-1243).

Sorumlu yazar/Corresponding author: Mete Yusuf USTABULUT, meteustabulut@bayburt.edu.tr

1. Giriş

Belli bir zaman içerisinde öğrencileri yetiştirmeye yönelik eğitim durumlarının tümüne program adı verilmektedir (Ertürk, 2013). Eğitim programı ise hedeflere ulaşmak için okul içinde ve dışında hazırlanan bütün öğretim faaliyetleridir (Demirel, 2007; Varış, 1997). Eğitim programında hedef (amaç), içerik (kapsam), öğretme-öğrenme süreçleri ve değerlendirme (sınama durumları) olmak üzere dört temel öge vardır (Tyler, 1949; akt: Şahin, 2020). Hedefler kazandırılmak istenilen davranışın kazandırılıp kazandırılmadığının belirlenmesinde önemli rol oynar (Senemoğlu, 2013). Hedeflerin aktarılmasında ve amaca ulaşılmasında içerik ön plana çıkar (Sönmez, 2005). Öğrenme yaşantılarının öğrenciye kazandırıldığı süreç ise öğrenme öğretme sürecidir (Senemoğlu, 2013). Öğrenciye kazandırılmak istenen davranışlar öğrencinin yaşantısı yoluyla öğrencilere kazandırılmaktadır. Hedeflenen davranışlara ne kadar ulaşıp ulaşılamadığını gösteren değerlendirme aşamasıdır (Tyler, 1949; akt: Şahin, 2020). Öğretmen eğitiminde bu süreçler çok önemlidir. Öğretmen adaylarına üniversite eğitimi boyunca eğitim ile ilgili öğrenme, öğretim, program gibi kavramlar tanıtılmaktadır. Adaylardan bu kavramlara dayalı olarak eğitim programını ve dört temel ögesini bilmeleri, bu ögelerle ilgili uygulama becerisi kazanmak için etkinlikler yapmaları beklenmektedir.

21. yüzyıldaki teknolojik gelişmeler ve medya araçlarının çok hızlı bir biçimde ilerlemesi, hayatın her alanında olduğu gibi okuma yazma alanında da büyük değişimlere kapı açmıştır. Geçmişte basılı kaynaklar üzerinden okuma yazma işlevi varken günümüz teknolojisindeki hızlı değişimlerle beraber farklı okuryazarlık alanları oluşmuştur (Maden ve Banaz, 2018: 685). 21. yüzyıl eğitim programı, disiplinler arası ve tamamıyla bir kalite içinde olmalıdır (Shaw, 2008; akt. Eğmir ve Çengelli, 2020).

“21. yüzyıl eğitim anlayışı, bireyin sahip olduğu kapasite ve yeteneğin açığa çıkarılarak, bilgiden çok beceri ve yetkinlik kazandırılmasını hedeflemektedir. Başarının standart testlerle ölçüldüğü eğitimin mesleğe hazırlık olarak görüldüğü eski anlayış yerine; üretilen projeler, sorun çözüme becerisi, yenilik ve yaratıcılık, alınan patent sayıları ve sertifikalar öne çıkmaktadır” (Uçak ve Erdem, 2020).

“Eğitim sistemleri ülkelerin kültürel ve millî değerlerini gelecek nesillere aktarmaktan sorumlu kurumlar olup değişimin ve gelişimin aracı durumundadırlar. Bu sebeple, hükümetler de ülke içinde geliştirmek istedikleri politikaları uygularken eğitim sisteminden büyük ölçüde faydalanırlar. Nasıl bir insan yetiştirmek istiyorlarsa eğitim sistemlerini o şekilde yapılandırırırlar. Ülke politikalarının dünyada yaşanan değişikliklerden ve bölgesel faktörlerden etkilendiğini göz önünde bulundurulduğunda, küreselleşmenin bu etkileyici unsurlardan biri olduğunu görülür” (Çetin, 2015). Günümüzdeki hızlı değişimle beraber yeni kavramlar da alanyazına girmeye devam etmektedir. Bunlardan biri de okuryazarlıktır.

Okuryazarlık, “İngilizce alanyazın tarandığında okuma ve yazma dil becerileri ile ilgili okuma-yazma (reading-writing) ve okuryazarlık (literacy) olmak üzere iki farklı terimin karışımına çıktığı görülmektedir” (Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010: 284). Okuma-yazma kod çözmeye, okuryazarlık ise anlamlandırmaya dayalıdır. Okuma-yazmanın statik tanımlanması oluşturulmuş; okuryazarlığın ise tanımlama aşaması devam etmektedir” (Kurudayıoğlu ve Tüzel 2010: 285). Okuryazarlık kavramı, dil ve temel hesap becerilerine dayanmaktadır. Ancak bu becerilerle günlük yaşamın ihtiyaçlarını bütünleştirerek sosyal yaşamının gereksinimlerine cevap verecek şekilde sürekli değişime uğramaktadır. Nitekim günümüzde, okuryazarlık ile ilgili medya okuryazarlığı, fen okuryazarlığı, finans okuryazarlığı, sağlık okuryazarlığı, doğa okuryazarlığı gibi çeşitli alt kavramlar kullanılmaktadır. Eğitim sürecinin genel plan ve çerçevesini oluşturan programların içeriğinin öğretmenler tarafından anlamlandırılmasına ile ilgili olarak da yeni bir okuryazarlık alanı doğmuştur.

Eğitim programı okuryazarlığı, öğretmen ve eğitici olarak görev yapanların eğitim programının amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme bileşenlerine dair temel bilgilere sahip olmasını, bu unsurlardan öğretim sürecinde yararlanabilmesi ve uygulamaya aktarabilmesini kapsamaktadır. Eğitim programı okuryazarlığı üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde (Aslan, 2019; Aygün, 2019; Bromley, Oakley ve Vidovich, 2019; Burke ve Welsch, 2018; Goodrich, Lonigan ve Farver, 2017; Kasapoğlu, 2020; Süral ve Dedebali, 2018; Wilcox, Gray ve Reiser, 2020) daha önce yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde bir çalışmanın yapılmadığı görülmüştür. Yabancılarla Türkçe öğreticilerinin yeterlilikleri ile ilgili çeşitli çalışmalarda problemler olduğu anlatılmıştır (Memiş, 2021; Yıldız ve Tepeli, 2014). Bu açıdan bu alanda görev yapan öğreticilerin eğitim programı okuryazarlık durumlarının belirlenmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Bu

gerekece ile araştırmada, yabancı dil olarak Türkçe öğreten eğitimcilerin eğitim programı okuryazarlık düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu modelde bir duruma neden olan değişkenler arasındaki ilişki ve etki incelenir (Karasar, 2013: 77). Bu araştırmada yabancı dil olarak Türkçe öğreten eğitimcilerin eğitim programı okuryazarlık düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır.

2.2. Örneklem Grubu

Araştırmanın örneklem grubunu yabancı dil olarak Türkçe öğreten eğitimciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubu kolayda örneklem tekniği (convenience sampling) ile oluşturulmuştur. Katılımcılara ait demografik bilgileri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılanlara Ait Betimsel Analizler

Cinsiyet	f	%
Kadın	159	66,3
Erkek	81	33,7

Tablo 1'e göre araştırmada yer alan yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenlerin %66.3'ünün kadın, %33.7'sinin erkek olduğu ifade edilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılanların Yaş Grupları

Yaş	f	%
20-25	33	20,5
26-30	41	25,5
31 ve üzeri	87	54,0

Tablo 2'ye göre araştırmaya katılanların %20.5'inin 20-25, %25.5'inin 26-30, %54'ünün 31 ve üzeri yaş aralığında olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Araştırmanın Örneklem Grubunun Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yer

Eğitim Düzeyi	f	%
Lisans	61	37,8
Yüksek Lisans	36	22,4
Doktora	64	39,8

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılanların %37.9'unun lisans, %22.4'ünün yüksek lisans, %39.8'inin ise doktora mezunu olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada Bolat (2017) tarafından geliştirilen "Eğitim Programı Okuryazarlığı Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçek, iki faktör (okuma ve yazma) ve 29 maddeden oluşmaktadır. Bolat (2017) tarafından yapılan analiz sonucunda [Kaiser-Meyer-Olkin (KMO=.93)], Bartlett testi ($x^2=3923,658$; $sd=406$, $p=.000$) ölçeğin yapı geçerliğinin uygun olduğu görülmüştür. Araştırmanın verilerine uygulanan Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucunda modelin uyum indekslerinin yüksek olduğu görülmüştür.

2.4. Veri Analizi

Araştırmanın veri analizine başlamadan önce verilerin basıklık ve çarpıklık değerlerine bakılmıştır. Literatürde basıklık ve çarpıklık değerlerinin -2 ile +2 arasında değişmesi gerektiği belirtilmektedir (Şencan, 2005: 376). Bu doğrultuda elde edilen verilerin basıklık ve çarpıklık değerleri belirlenmiştir.

Tablo 4. Ölçeğe Ait Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Boyutlar	Çarpıklık	Basıklık
Okuma	-,952	,177
Yazma	-,989	,233

Tablo 4 incelendiğinde araştırmada elde edilen verilerin normal dağılım gösterdiği görülmektedir. Veriler normal dağılım gösterdiği için betimsel analiz, t-testi, ANOVA, korelasyon analizi yapılmıştır.

3. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenlerin eğitim programı okuryazarlığı düzeylerine ilişkin elde edilen veriler analiz edilmiştir.

Tablo 5. Okuma Boyutuna Ait Tanımlayıcı İstatistik Analizleri

Maddeler	$\bar{x}$	ss
6. Ölçme araçlarını okuyabilirim.	4,15	,079
12. Hedefe uygun öğretim tekniğini belirleyebilirim.	4,16	,072
7. Hedeflerin sınırlıklarını belirleyebilirim.	4,18	,071
14. İçeriğin hedef davranışın gerçekleşme süresine uygunluk durumunu tespit edebilirim.	4,20	,074
5. İçeriğin hedeflerle ilişki düzeyini tespit edebilirim.	4,21	,078
11. Hedefe uygun değerlendirme yöntemini seçebilirim.	4,21	,072
9. Öğretme-öğretme süreçlerinin etkililiğini değerlendirebilirim.	4,26	,075
10. Ölçme-değerlendirme işlemi sonuçlarını yorumlayabilirim.	4,26	,077
1. Verilen hedef davranışın hangi hedef boyutuna ilişkin olduğunu ayırt edebilirim.	4,26	,083
4. Hedeflerin birbiriyle olan tutarlılıklarını tespit edebilirim.	4,29	,063
13. Öğrenme-öğretme süreçlerine uygun eğitim materyali seçebilirim.	4,31	,070
2. İçeriğin öğrenci seviyesine uygunluğunu denetleyebilirim.	4,32	,070
3. Hedefe uygun içerik seçebilirim.	4,35	,065
8. Hedef davranışın ne istediğini anlayabilirim.	4,36	,062
15. Hedefe uygun öğretim yöntemini belirleyebilirim.	4,37	,062

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenler, ölçme araçlarını okuyabileceklerini, hedefe uygun öğretim tekniğini belirleyebileceklerini, hedeflerin sınırlıklarını belirleyebileceklerini, içeriğin hedef davranışın gerçekleşme süresine uygunluk durumunu tespit edebileceklerini, içeriğin hedeflerle ilişki düzeyini tespit edebileceklerini, hedefe uygun değerlendirme yöntemini seçebileceklerini, öğretme-öğretme süreçlerinin etkililiğini değerlendirebileceklerini, ölçme-değerlendirme işlemi sonuçlarını yorumlayabileceklerini, verilen hedef davranışın hangi hedef boyutuna ilişkin olduğunu ayırt edebileceklerini, hedeflerin birbiriyle olan tutarlılıklarını tespit edebileceklerini, öğrenme-öğretme süreçlerine uygun eğitim materyali seçebileceklerini, içeriğin öğrenci seviyesine uygunluğunu denetleyebileceklerini, hedefe uygun içerik seçebileceklerini, hedef davranışın ne istediğini anlayabileceklerini, hedefe uygun öğretim yöntemini belirleyebileceklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 6. Okuma Boyutuna Ait Tanımlayıcı İstatistik Analizleri

Maddeler	$\bar{x}$	ss
16. Öğrenme-öğretme süreçlerine uygun eğitim materyalini tasarlayabilirim.	4,09	,083
17. Hedefe uygun ölçme aracı hazırlayabilirim.	4,20	,078
26. Seçtiğim öğretim yöntemine uygun öğrenme-öğretme süreçlerini tasarlayabilirim.	4,20	,073
19. Hedefe uygun değerlendirme ölçütü yazabilirim.	4,20	,070
28. Derse/konu alanına ilişkin uygun yatay hedefler yazabilirim.	4,21	,071
18. Öğretme-öğrenme süreçlerine uygun eğitsel etkinlikler tasarlayabilirim.	4,22	,075
20. Hedefleri beklenen öğrenci davranışına göre yazabilirim.	4,22	,076
22. Bir ölçme aracını hedefleri dikkate alarak analiz edebilirim.	4,24	,071
27. İçeriği konu alanının hedefine göre tasarlayabilirim.	4,28	,068
24. Seçtiğim öğretim tekniğine uygun öğrenme-öğretme süreçlerini tasarlayabilirim.	4,29	,069
23. Hedefe uygun soru yazabilirim.	4,31	,071
25. Hedefe uygun içerik yazabilirim.	4,31	,067
21. Öğrenci seviyesine uygun hedef yazabilirim.	4,32	,066
29. İçeriği hedefe uygun olarak zenginleştirebilirim.	4,33	,070

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan yabancı dil olarak Türkçe öğreten eğitimciler, öğrenme-öğretme süreçlerine uygun eğitim materyalini tasarlayabileceklerini, hedefe uygun ölçme aracı hazırlayabileceklerini, seçtiğim öğretim yöntemine uygun öğrenme-öğretme süreçlerini tasarlayabileceklerini, hedefe uygun değerlendirme ölçütü yazabileceklerini, derse/konu alanına ilişkin uygun yatay hedefler yazabileceklerini, öğretme-öğrenme süreçlerine uygun eğitsel etkinlikler tasarlayabileceklerini, hedefleri beklenen öğrenci davranışına göre yazabileceklerini, bir ölçme aracını hedefleri dikkate alarak analiz edebileceklerini, içeriği konu alanının hedefine göre tasarlayabileceklerini, seçtiğim öğretim tekniğine uygun öğrenme-öğretme süreçlerini tasarlayabileceklerini, hedefe uygun soru yazabileceklerini, hedefe uygun içerik yazabileceklerini, öğrenci seviyesine uygun hedef yazabileceklerini, içeriği hedefe uygun olarak zenginleştirebileceklerini belirtmişlerdir.

Tablo 7. Eğitim Programı Okuryazarlığı Ortalamalarının Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	n	Ortalama	ss	t	df	p
Ölçme araçlarını okuyabilirim.	Kadın	98	4,03	1,039	1.984	159	.029
	Erkek	63	4,34	,918			
Hedefe uygun değerlendirme ölçütü yazabilirim.	Kadın	98	4,09	,897	2.019	159	.015
	Erkek	63	4,38	,869			

Tablo 7 incelendiğinde yabancı dil olarak Türkçe öğreten eğitimcilerin cinsiyetleriyle Eğitim Programı Okuryazarlığı Ölçeğine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($p < .05$). Erkek öğretmenler kadın öğretmenlere göre ölçme araçlarını daha iyi okuyabildiklerini, hedefe uygun değerlendirme ölçütü yazabileceklerini belirtmektedirler.

Tablo 8. Öğretmenlerin Yaşları ile Eğitim Programı Okuryazarlığı Ölçeği Boyutları Arasındaki ANOVA Sonuçları

Madde	Varyansın Kaynağı	sd	F	p	Anlamlı Farklılık
Okuma	Gruplar arası	2	16,043	,000	C-A
	Gruplar içi	158			B-A
	Toplam	160			
Yazma	Gruplar arası	2	10,845	,000	C-A
	Gruplar içi	158			
	Toplam	160			

A= 20-25; B=26-30; C=31 ve üzeri

Tablo 8 incelendiğinde araştırmaya katılan yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenlerin yaşlarıyla Eğitim Programı Okuryazarlığı Ölçeği boyutları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($p<.05$). Farklılığın kaynağını öğrenmek amacıyla yapılan Tukey testi analizlerine göre yaşları 26 ve üzerinde olan öğretmenler yaşları 20-25 aralığında olan öğretmenlere göre verilen hedef davranışın hangi hedef boyutuna ilişkin olduğunu ayırt edebileceklerini, içeriğin öğrenci seviyesine uygunluğunu denetleyebileceklerini, hedefe uygun içerik seçebileceklerini, hedeflerin birbiriyle olan tutarlılıklarını tespit edebileceklerini, içeriğin hedeflerle ilişki düzeyini tespit edebileceklerini, ölçme araçlarını okuyabileceklerini, hedeflerin sınırlıklarını belirleyebileceklerini, hedef davranışın ne istediğini anlayabileceklerini, öğretme-öğretme süreçlerinin etkililiğini değerlendirebileceklerini, ölçme-değerlendirme işlemi sonuçlarını yorumlayabileceklerini, hedefe uygun değerlendirme yöntemini seçebileceklerini, hedefe uygun öğretim tekniğini belirleyebileceklerini, öğrenme-öğretme süreçlerine uygun eğitim materyali seçebileceklerini, içeriğin hedef davranışın gerçekleşme süresine uygunluk durumunu tespit edebileceklerini, hedefe uygun öğretim yöntemini belirleyebileceklerini dile getirmektedirler. Yaşları 31 ve üzerinde olan öğretmenler yaşları 20-25 aralığında olan öğretmenlere göre öğrenme-öğretme süreçlerine uygun eğitim materyalini tasarlayabileceklerini, hedefe uygun ölçme aracı hazırlayabileceklerini, öğretme-öğrenme süreçlerine uygun eğitsel etkinlikler tasarlayabileceklerini, hedefe uygun değerlendirme ölçütü yazabileceklerini, hedefleri beklenen öğrenci davranışına göre yazabileceklerini, öğrenci seviyesine uygun hedef yazabileceklerini, bir ölçme aracını hedefleri dikkate alarak analiz edebileceklerini, hedefe uygun soru yazabileceklerini, seçtikleri öğretim tekniğine uygun öğrenme-öğretme süreçlerini tasarlayabileceklerini, hedefe uygun içerik yazabileceklerini, seçtikleri öğretim yöntemine uygun öğrenme-öğretme süreçlerini tasarlayabileceklerini, içeriği konu alanının hedefine göre tasarlayabileceklerini, ders/konu alanına ilişkin uygun yatay hedefler yazabileceklerini, içeriği hedefe uygun olarak zenginleştirebileceklerini belirtmektedirler.

Tablo 9. Öğretmenlerin Eğitim Düzeyleriyle Eğitim Programı Okuryazarlığı Ölçeği Boyutları Arasındaki ANOVA Sonuçları

Madde	Varyansın Kaynağı	sd	F	p	Anlamlı Farklılık
Okuma	Gruplar arası	2	23,525	,000	C-A
	Gruplar içi	158			C-B
	Toplam	160			B-A
Yazma	Gruplar arası	2	24,512	,000	C-A
	Gruplar içi	158			C-B
	Toplam	160			B-A

A= Lisans; B=Yüksek Lisans; C=Doktora

Tablo 9 incelendiğinde eğitim düzeyine göre eğitimcilerin eğitim programı okuryazarlığı anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($p<.05$). Buna göre doktora eğitimi alanlar yüksek lisans eğitimi alanlara göre, yüksek lisans eğitimi alanlar lisans eğitimi alanlara göre eğitim programı okuryazarlığının okuma boyutunda öğrenci seviyesine, hedef davranışlara uygun bir şekilde öğrenme-öğretme süreci hazırlayabileceklerini, ölçme değerlendirme işleminin sonuçlarını yorumlayabileceklerini belirtmişlerdir.

Tablo 10. Eğitim Programı Okuryazarlığı Ölçeği Boyutları Arasındaki Korelasyonel İlişki

	Okuma	Yazma
Okuma	1	
Yazma	,892**	1

** $p<0.01$ anlamlılık seviyesinde ilişki anlamlı

Tablo 10 incelendiğinde eğitim programı okuryazarlığı boyutları olan okuma ile yazma arasında pozitif yönde yüksek düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir ($p<.05$). Yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenler eğitim programı okuma ve yazma boyutlarının birbiriyle ilişkili olduğu görülmektedir.

4.Tartışma ve Sonuç

Eğitim programının hedef, içerik (kapsam), öğrenme-öğretme süreçleri (eğitim durumları) ile ölçme ve değerlendirme olmak üzere dört temel bileşeni bulunmaktadır (Ornstein ve Hunkins, 2017). Eğitim sürecinin tam olarak işleyebilmesi için bu dört temel bileşenin öğretmen eğitiminde en iyi şekilde öğretmen adaylarına anlatılması, derslerde uygulamalı örnekler yapılması gerekmektedir. Aynı şekilde öğretmenlerin de derslerini planlarken eğitim programının bileşenlerini dikkate alıp derslerini bu bileşenlere göre tasarımlarını yapmaları gerekmektedir. Eğitim programı hedefe ulaşmada önemli bir yapıtaşısı olarak görülmektedir (Oliva, 2009). Eğitim programı okuryazarlığının öğretmen adayların en iyi şekilde öğretilmesi için lisans programlarına eğitim programları ile ilgili derslerin eklenmesi gerekmektedir. Bu konuda yapılan araştırmalar (Doğanay vd., 2015; Duman, 2006; Tan Şişman, 2017) eğitim programı ile ilgili derslerin lisans programlarında yetersiz olduğunu göstermektedir. Greenhill (2010) öğretmen eğitiminde eğitim programı ile ilgili derslerin yer almasının çok önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Araştırmada yabancı dil olarak Türkçe öğreten eğitimciler, eğitim programı okuyucuları olduklarını belirtmişlerdir. Yabancı dil olarak Türkçe öğreten eğitimciler eğitim programının ilk bileşeni olan hedef bileşeni konusunda kendilerini özyeterli olarak görmektedirler. Eğitimciler hedeflere uygun içerik ve değerlendirme yöntemi seçebileceklerini, hedefe uygun soru, içerik, değerlendirme ölçütü, konu alanına ilişkin yatay hedefler yazabileceklerini; ölçme aracı hazırlayabileceklerini, öğretim yöntemini ve hedefin tutarlılığını belirleyebileceklerini ifade etmişlerdir. Eğitimciler eğitim yoluyla öğrenciye istedik özellikler kazandırabileceklerini; içeriğin hedefle uyumlu olup olmadığını, öğrenci seviyesine uygunluğunu tespit edebileceklerini; içeriği hedefe uygun olarak zenginleştirebileceklerini ve içeriği konu alanının hedefine göre tasarlayabileceklerini dile getirmişlerdir. Eğitimcilerin öğrenme-öğretme sürecinde rehber olmaları, öğrencilerin aktivite içerisinde olması önemlidir. Araştırmaya katılan eğitimciler öğretim-öğretim süreçlerinin etkililiğini değerlendirebileceklerini, bu sürece uygun eğitim materyali seçebileceklerini belirtmişlerdir. Bununla beraber öğrenme-öğretme sürecinde eğitim materyali, eğitsel etkinlikler tasarlayabileceklerini düşünmektedirler. Eğitim programı sürecinde ölçme değerlendirme aşaması öğretim sürecini ölçme ve değerlendirme açısından önemlidir. Araştırmaya katılan eğitimciler ölçme araçlarını okuyabileceklerini, sonuçları değerlendirebileceklerini, bir ölçme aracını hedefleri dikkate alarak analiz edebileceklerini ifade etmişlerdir. Kana vd. (2018) Türkçe öğretmeni adaylarıyla yaptıkları araştırmada Türkçe öğretmeni adaylarının eğitim programı okuyucuları konusunda kendilerini özyeterli hissettiklerini tespit etmişlerdir. Erdem ve Eğmir (2018) araştırmalarında öğretmen adaylarının eğitim programı okuyucuları olduklarını tespit etmiştir. Araştırmada öğretmen adaylarının okuma boyutunda başarısız oldukları görülmesine rağmen yapılan bu araştırmada yabancı dil olarak Türkçe öğreten eğitimcilerin her iki boyutta da başarılı oldukları görülmektedir. Karakuş (2016) araştırmasında öğretmen adaylarının orta düzeyde eğitim programı okuyucuları olduğunu belirtmiştir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğreten eğitimcilerin cinsiyetleri, yaşları ve eğitim düzeyleriyle eğitim programı okuyucuları ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Erkek eğitimciler kadın eğitimcilere göre eğitim programının ölçme bileşeninde kendilerini daha özyeterli görmektedirler. Erkek öğretmenler hedeflere uygun değerlendirme ölçütü yazabileceklerini ve ölçme araçlarını daha iyi okuyabileceklerini düşünmektedirler. Birçok araştırmada (Erdem ve Eğmir, 2018; Karakuş, 2016; Karakuş ve Tümkeya, 2015; Sağ ve Sezer, 2012) cinsiyetle eğitim programı okuyuculuk düzeyleri arasında ilişki bulunamamıştır. Eğitim programı okuyuculuğunda öğretmenlerin mesleki deneyimleri önemlidir. Araştırmada 26 ve üzerindeki yaş aralığındaki öğretmenler eğitim programlarının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ile ölçme değerlendirme düzeylerinde 20-25 yaş düzeyindeki öğretmenlere göre kendilerini yeterli görmektedirler. Erdem ve Eğmir (2018) araştırmalarında yaşla öğretmen adaylarının eğitim programı okuyuculuk düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Eğitim programı okuyuculuğunda öğretmenlerin eğitim seviyesi arttıkça eğitim programı okuyuculuk düzeyleri de artmaktadır. Öğretmenlerin hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme değerlendirme konularında lisansüstü düzeyde eğitim almaları eğitim programıyla ilgili daha nitelikli bilgiye sahip olmalarını sağlamaktadır. Süral ve Dedabalı (2018) araştırmalarında sınıf düzeyiyle Erdem ve Eğmir (2018) ise araştırmalarında bölüm düzeyiyle öğretmen adaylarının eğitim programı okuyuculuk düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Araştırmaya katılan eğitimcilerin hedef, içerik, öğrenme-

öğretme süreci ile ölçme değerlendirme düzeylerini bilmeleri ve uygulamaları arasında pozitif yönde yüksek düzeyli bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Dolayısıyla eğitimler / öğretmenler eğitim programının bileşenleri ile ilgili teorik bilgiyi iyi bir şekilde öğrenirlerse bunu uygulamaya geçirmede başarılı olabilirler.

Sonuç olarak, yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenlerin kendilerini eğitim programı okuyuzarı olarak gördükleri belirlenmiştir. Ayrıca eğitim programının bileşenleri olan hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme boyutunda da yeterli olduklarını düşünmektedirler. Bununla birlikte cinsiyetleri, yaşları, eğitim düzeyleri ile eğitim programı okuyuzarlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu da tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçlarından yola çıkarak şu öneriler sunulabilir:

- 1) Yabancı dil olarak Türkçe öğretecek adaylara hizmet öncesi dönemde program geliştirmeye yönelik derslerin yanında programı kullanmaya ve okuyuzarı olmaya yönelik de dersler verilebilir. Bu derslerde uygulama becerisi kazanmaları hedeflenmelidir.
- 2) Yabancı dil olarak Türkçe öğreten eğitimlere hizmet içinde uygulamada olan programlara dönük eğitim programını tanıtıcı kurslar düzenlenebilir. Bu kurslarda eğitim programından nasıl yararlanılabileceği ve programın öğelerinin işlevleri üzerinde teori ve pratiği birleştiren çalışmalar yapılabilir.

Kaynaklar

- Aslan, S. (2019). An analysis of Prospective Teachers' Curriculum Literacy Levels in Terms of Reading and Writing. *Universal Journal of Educational Research*, 7(4), 973-979.
- Aygün, H. E. (2019). The Prediction of the Teaching Readiness Level of Prospective Teachers in Terms of Curriculum Literacy. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*. 9(2), 203-220.
- Bolat, Y. (2017). Eğitim Programı Okuyuzarlığı Kavramı ve Eğitim Programı Okuyuzarlığı Ölçeği. *Turkish Studies*. 12(18), 121-138.
- Bromley, T., Oakley, G. ve Vidovich, L. (2019). The Enactment of Literacy Curriculum Policy by Early Childhood Teachers in Two Australian Schools. *Literacy*, 53(3), 160-169.
- Burke, P. ve Welsch, J. G. (2018). Literacy in a 'Broad and Balanced' primary School Curriculum: The Potential of A Disciplinary Approach in Irish Classrooms. *Irish Educational Studies*, 37(1), 33-49.
- Çetin, O. U. (2015). Küreselleşmenin Eğitimin Farklı Boyutları Üzerindeki Etkileri. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*. 2(1), 75-93.
- Demirel, Ö. (2007). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Doğanay, A., Akbulut Taş M., Yeşilpınar, M., Yolcu, E., Turhan-Türkkan, B., Sarı, M., Karakuş, M., Aybek, B., Sadık, F., ve Akbulut, T. (2015). Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitiminde Model Arayışı. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*. 5(9), 1-21.
- Duman, E. (2006). *Sınıf öğretmeni adaylarının program geliştirme yeterlikleri hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi (Ankara Üniversitesi ve Kırıkkale Üniversitesi örnekleri)*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Eğmir, E. ve Çengelli, S. (2020). Öğretmenlerin 21. Yüzyıl Öğretim Becerilerinin Yansıtıcı Düşünmeyi Uygulama Becerilerini Yordama Gücü. *Journal of History School*, 45, 1045-1077.
- Erdem, C. ve Eğmir, E. (2018). Öğretmen Adaylarının Eğitim Programı Okuyuzarlığı Düzeyleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 123-138.
- Ertürk, S. (2013). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Edge Yayıncılık.
- Goodrich, J. M., Lonigan, C. J. ve Farver, J. A. M. (2017). Impacts of a Literacy-Focused Preschool Curriculum On The Early Literacy Skills Of Language-Minority Children. *Early childhood research quarterly*, 40, 13-24.
- Greenhill, V. (2010). *21st century knowledge and skills in educator preparation*. Washington, DC: AACTE Partnership for 21st Century Skills.
- Kana, F., Aşçı, E., Zorlu Kana, H. ve Elkıran, Y. M. (2018). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Eğitim Programı Okuyuzarlık Düzeyleri. *The Journal of Academic Social Science*, 6(80), 233-245.
- Karakuş, F. (2016). Öğretmen Adaylarının Birleştirilmiş Sınıf Öğretmeni Olmaya Yönelik Yeterlik Algıları. *Turkish Studies*, 11(19), 491-510.
- Karakuş F. ve Tümkaya S. (2015). Sınıf Öğretmenlerinin Empatik Beceri Düzeylerinin Sosyodemografik Değişkenlere ve Tercih Ettikleri Disiplin Türlerine Göre İncelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5, 375-396.

- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi* (25. Bs.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kasapoglu, K. (2020). Perceived Curriculum Literacy Scale For Teachers: A Scale Development and Validation Study. *İnönü University Journal of the Faculty of Education*, 21(2), 963-977.
- Kurudayıoğlu, M. ve Tüzel, S. (2010). 21. Yüzyıl Okuryazarlık Türleri, Değişen Metin Algısı ve Türkçe Eğitimi. *TÜBAR-XXVIII*, 283-298.
- Maden, S., Maden, A., ve Banaz, E. (2018). Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Dijital Okuryazarlık Bağlamında Değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 11(55), 685-698
- Memiş, M. (2021). *Yabancılar Türkçe öğretiminin güncel sorunları*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Oliva, P. F. (2009). *Developing the curriculum*. Boston: Allyn and Bacon.
- Ornstein, A. C. ve Hunkins, F. P. (2017). *Curriculum--foundations, principles, and issues global edition*. Pearson Education Limited.
- Sağ, R. ve Sezer, R. (2012). Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Eğitim İhtiyaçları. *İlköğretim Online*. 11(2), 491-503.
- Senemoğlu, N. (2013). *Gelişim, öğrenme ve öğretim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sönmez, V. (2005). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Süral, S. ve Dedebehi, N. C. (2018). Study of Curriculum Literacy and Information Literacy Levels of Teacher Candidates in Department of Social Sciences Education. *European Journal of Educational Research*. 7(2), 303-317.
- Şahin, A. İ. (2020). *Sınıf öğretmeni adaylarının eğitim programı okuryazarlığı düzeylerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik* (1. bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tan Şişman, G. (2017). Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları Ders İçeriklerinde “Eğitim Programı” Kavramı. *Elementary Education Online*, 16(3), 1301-1315
- Uçak, S. ve Erdem, H. H. (2020). Eğitimde Yeni Bir Yön Arayışı Bağlamında 21. Yüzyıl Becerileri ve Eğitim Felsefesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 76-93
- Varış, F. (1997). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Alkım Yayıncılık.
- Yıldız, Ü. ve Tepeli, Y. (2014). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Öğretmen Yeterlilikleri Üzerine Bir Çalışma. *International Journal of Language Academy*, 2(4), 564-578.
- Wilcox, M. J., Gray, S. ve Reiser, M. (2020). Preschoolers with Developmental Speech And/Or Language Impairment: Efficacy of The Teaching Early Literacy And Language (TELL) Curriculum. *Early Childhood Research Quarterly*, 51, 124-143.

